

TEGNAP, MA, HOLNAP

ERDÉLYI KÁROLY

Ritka hálátlan feladatot rótt ki a Híd főszerkesztője, amikor a folyóirat készülő decemberi tematikai számához a Magyar Szó ma és holnap munkacímen kért kéziratot. Az az érzésem, hogy rajtam kívül ezúttal mindenki más jobban járt az alkalmi munkatársi körből, mert bizonyos szempontból mégiscsak könnyebb egyes dolgokat a toronymagasságnyi, sárgulú újságkomplettek betürengetegéből, akár sorközeiből is és rovatcímeiből évtizedekre visszamenőleg kikövetkeztetni, igényt tartva természetesen az objektivitás hangzatos jelzőjére, s emellett az időbeli, mondhatnók, történelmi distancia is kétségkívül a szerencsésebbek segítségére van.

De hogyan lehetséges ez az olyannyira kívánt, higgadt tárgyilagosság, ma, amikor a kora reggeli telefonáló azzal űzi el az álmot, hogy az egyik újságszállító teherkocsi a napi példányszám majd egyharmadával Feketicsnél műszaki hiba miatt vesztegel. Aznap Észak-Bácska nagy része a déli órákban kapta meg a napi friss újságját... Három nap sem telt bele, hajnalban ismét csengett a telefon: Az első kiadás rendben ment, de a másodikban (mintegy 20 000 példányban) ismét kinyomták a tegnapi lap nyolcadik oldalát...

Hogyan maradhat az ember mindezek után higgadt és tárgyilagosa? Még ha félretesszük is az ilyen, sajnos, elég gyakori szélsőséges eseteket, ma, az érdekek és vélemények pluralizmusának korában a Magyar Szó-ról naponta újra és újra születő sok tízezer ítéletnek az alábbi csak egyike lehet, amely — maradjunk ennyiben — szándékában mindenképpen objektív igyekszik maradni s megkísérel rámutatni néhány olyan összefüggésre és törekvésre, amely alapul szolgálhat a Magyar Szó teljesebb megértéséhez, felméréséhez és értékeléséhez.

I.

A Magyar Szó mondanivalójának, arculatának, rendeltetésének tegnap, ma és holnap is fő meghatározója volt és marad, hogy az el nem kötelezett szocialista öngazgatású Jugoszláviában — ott is a Vajdaság Szo-

cialista Autonóm Tartományban — megjelenő magyar nyelvű politikai napilap, Vajdaság Dolgozó Népe Szocialista Szövetségének sajtószerve. Ezzel tulajdonképpen tömören meg is mondtuk szerkesztéspolitikájának és irányvonalának lényegét.

Nem árt azonban, ha a Magyar Szó szerkesztéspolitikai programelvei című szerkesztésügyi dokumentumból idézünk még néhány sort. Ezek szerint széleskörűen társadalmisított szerkesztéspolitikájával következetesen, elkötelezetten, cselekvően és alkotóan társadalmunk felelős tényezőjeként igyekszik maradéktalanul érvényesíteni a Jugoszláv Kommunista Szövetség programelveit és politikáját a Szocialista Szövetség legszélesebb frontján. „Eszmei-politikai irányvonalát a munkásosztály iránti elkötelezettsége határozza meg, amely a lapban tartalmilag a szocialista öngazgatási társadalmi és termelési viszonyok, a nemzetek és nemzetiségek egyenjóságának, testvériségének és egységének, Jugoszlávia függetlenségének, önállóságának, valamint az elnemkötelezettség elvein alapuló külpolitikájának folyamatos valóráváltásában és szilárdításában teljesedik ki.”

Az elmondottak tartalmazták tehát dióhéjban mindazt, amit a lap magáénak vall, ami a célja és amiért naponta harcba száll, az élet apró híreitől kezdve a sorsformáló eseményekig. Következésképpen „nemcsak hírközlő és hírmagyarázó, hanem közvéleményformáló szerepet tölt be, hanem mozgósít is, aktív részvevője a társadalmi-politikai folyamatoknak és felelős e folyamatok alakulásáért”.

Szerkesztési programjával és tevékenységével tehát szervesen beépül a szocialista öngazgatású társadalom igényelte egységes tájékoztatási rendszerbe s ezzel politikai rendszerünkbe is. Természetesen ehhez biztosítania kell a megfelelő eszmei, tartalmi, szakmai, nyelvi és nyomdatechnikai szintet.

Másrészt igen széles közreműködési platformot kínál fel mindazoknak, akik a Szocialista Szövetségben tömörülnek, s vállalják e front társadalmi és politikai céljait. Ehhez a szerkesztéspolitikai platformhoz és szerkesztési elvhez a lap igyekszik mindenkor következetesen maradni, ami egyben azzal jár, hogy kérélehetetlenül szembeszáll mindazzal, ami szocialista öngazgatású társadalmunk alapjai, nemzetaink és nemzetiségeink egyenjóságára, testvérisége és egysége ellen irányul, szembeszáll azokkal a jelenségekkel és magatartásformákkal, amelyek a nacionalizmusban, dogmatizmusban, klerikalizmusban, liberális és újbalos elhajlásokban, technobürokratizmusban és más ideológiákban gyökereznek.

Az olvasó naponta mérlegre teszi, hogy mennyire időszerű kérdések ezek s milyen eredménnyel látja el feladatát napilapunk. Fűzzük hozzá az elmondottakhoz nyomatékkal, hogy a Magyar Szó társadalmi szerepe és feladata kiterjed társadalmi életünk minden területére. Túlnő az általános ismeretterjesztő kereteken, s a dolgozó ember munkájának és egész ténykedésének további humanizálását szolgálja. Serkentően hat a művelődési és tudományos tevékenység kibontakozására, eredményeinek és

értékeinek érvényesítésére törekszik és hozzájárul a szocialista öngazgatási társadalmi viszonyokban élő ember arculatának kialakításához — áll többek között a már említett szerkesztéspolitikai dokumentumban. Mindezt az írott szó súlyával, erejével és felelősségével kívánja elérni.

Mikor van az írott szónak súlya, ereje, felelőssége?

Íme, hogyan tekint egyik vonatkozásra a Magyar Szó szerkesztéspolitikai programelve: „A lap elkötelezett politikai tevékenységének kifejezési eszköze a nyelv, azért a Magyar Szóra nagy felelősség hárul a nyelv ápolása, a kifejezési mód s a stílus tisztasága és szabatosága szempontjából. Mivel a magyar nyelv a Vajdaságban — Jugoszláviában — az öngazgatási szocialista társadalmi és termelési viszonyok közepette él és fejlődik, a Magyar Szó társadalmi felelőssége még fokozottabb azért, hogy nyelvezete e szükségleteknek és sajátosságoknak megfelelően fejlődjön és gazdagodjon. Ezáltal maga is serkenti az egyenjogú nyelvhasználatot és érdemében hozzájárul gyakorlásához.”

II.

A Magyar Szó politikai napilap, tehát naponta biztosítania kell a dolgozók tárgyilagos, gyors és teljes tájékoztatását valamennyi jelentős bel- és külpolitikai eseményről és egyéb közérdekű történésekről nemcsak az olvasó által támasztott igényeknek megfelelő magas szinten. A Magyar Szó olvasói semmivel sem lehetnek hátrányosabb helyzetben, tehát tájékoztatlanabbak egyetlen más napilap olvasóinál, mert ez már az egyenjogúság kérdéskörét is megbolygatná, nem szólva arról, hogy ugyanazért a pénzért az olvasó minőségibb „árut” is kaphat. (Ma már a nyelv nem akadály.) Másrészt a Magyar Szó az egész ország területén jelen van. A Szocialista Szövetség Országos Választmánya tájékoztatási szakosztályának 1982. évi adatai szerint lapunk napi példányszámának 6,54 százaléka más köztársaságok és Kosovo SZAT területén kel el. A vizsgált 13 politikai napilap közül a Magyar Szó, a Večernje novosti, Politika ekspres, Politika, Rilindja, Jedinstvo, Vjesnik és a Večernji list után a nyolcadik helyen áll. (A további sorrend: Oslobođenje, Pobjeda, Dnevnik, Delo, Nova Makedonija). Így a Szerb Szocialista Köztársaságba a Szocialista Autonóm Tartományokon kívül 103 000, Kosovóba 3000, a Horvát Szocialista Köztársaságba 316 000, a Szlovén Szocialista Köztársaságba 40 000, Bosznia-Hercegovinába 178 000, Macedóniába 17 000, Crna Gorába pedig 21 000 példányban jutott el.

Ez a tény arra készteti a szerkesztőseget, hogy igyekezzen minél közvetlenebb, teljesebb és megbízhatóbb hírforrásokra támaszkodni az egész ország területén, s ha csak egy mód van rá, saját állandó vagy külmunkatársai révén jelen lenni a vajdasági, az országos vagy a világesemények színhelyén. Ebbe néha a véletlen is beleszól. Véletlenből adódó, de való például, hogy Indira Gandhi meggyilkolásakor két-három napon át

a jugoszláv tájékoztatási eszközök közül, beleértve a Tanjug hírügynökséget is, egyedül csak lapunknak tartózkodott munkatársa a helyszínen.

Mennyire tájékozott a Magyar Szó?

Elvben és a gyakorlatban is egyaránt hozzáférhető számára mindaz, amibe bármely más napilap újságírója betekinhet. Más kérdés, hogyan képes élni ezzel, s hogyan tudja az értesüléseket olvasóinak a rendelkezésére bocsátani. Maradjunk meg ezúttal csak a tudósítói hálózat fejlettségének kérdésénél, amely egyik alapfeltétele egy lap jólétesültségének és az olvasóival való állandó kommunikálásnak. A Szocialista Szövetség Országos Választmánya illetékes szakosztályának már említett elemzése arról tanúskodik, hogy az ország 16 napilapja (14 politikai és 2 sportnapilap) között a Magyar Szó 423 tudósítójával az ötödik helyet foglalja el. (A sorrend a következő: Sportske novosti 768, Večernji list 582, Vjesnik 481, Večernje novosti 425, Magyar Szó 423, Sport 269, Politika ekspres 170, Borba 155, Politika 40, Rilindja 36, Dnevnik 34, Jedinstvo 30, Oslobođenje 26, Nova Makedonija 26, Pobjeda 20 és Delo 8). A kimutatás készítésének időpontjában a Magyar Szónak egyedül Kosovóban nem volt tudósítója, azóta azonban ez a kérdés is megoldódott. Az ismertett adatokhoz hozzá kell fűzni, hogy valamennyi lap tudósítógárdáját azon a területen tömegesíti, így a Magyar Szó is, ahol olvasóinak zöme él.

Itt kell megemlítenünk egy eddig megoldatlan kérdést, mégpedig, hogy az országban egyedül a vajdasági szerkesztőségeknek nincs külföldön állandó tudósítójuk. Ezt és az országon belüli tudósítói hálózat problémáját feltehetően a következő időszakban az eddigieknél eredményesebben és hatékonyabban fogja, mégpedig közös erővel megoldani a Magyar Szó, a Dnevnik, valamint az Újvidéki Rádió és Televízió.

Az olvasót természetesen nemcsak az érdeklő és foglalkoztatja, ami a közvetlen környezetében történik, így joggal felvetődik a kérdés, milyen mértékben nyitott a Magyar Szó a Vajdaságon kívüli események és hírek előtt? Ismét csak a statisztikát hívjuk tanúként a fentebb említett anyagból. Tíz politikai napilapot vizsgáltak meg (a három esti lap nem szerepel a kimutatásban) abból a szempontból, milyen teret kap bennük a más köztársaságból és tartományból érkező híryanag. Ebben a rangsorolásban a Magyar Szó az ötödik helyen áll. (Íme a sorrend: a Borba — szövetségi lap —, a Politika — 37,8 százalékban közöl más köztársaságokból és a tartományokból politikai informatív anyagot, a Vjesnik 30,5 százalékban, a Delo 29,7 százalékban, a Magyar Szó 25,5 százalékban, a Pobjeda 23,8 százalékban, a Rilindja 22,1 százalékban a Dnevnik 21,7 százalékban, a Jedinstvo 19,1 százalékban, a Nova Makedonija 9 százalékban.) Esetünkben ez az arányszám a kimutatás elkészítése óta feltehetően tovább javult, már azért is, mert lapunk újabb belpolitikai oldalakkal bővült és munkatársaink egyre többet mozognak az országban.

A hazai politikai informatív sajtó népes családjának — a Magyar

Szónak is —, egyik legmegbízhatóbb és nélkülözhetetlen munkatársa a Tanjug hírügynökség, amellyel négy állandó nyitott csatornán van 24 órán át kapcsolatunk. Három telex- és egy telefótóvonal biztosítja a bepillantást az ország bármelyik zugába, s a kitekintést a nagyvilágba. A Tanjug gyorsaságával, megbízhatóságával az első között áll a világon. A lapszerkesztőségeknek — a Magyar Szónak is — érdeke, hogy a hírügynökség minél több, jobb napi eseményhírt közöljön, mert ez esetben saját újságíróit nagyobb mértékben állíthatja rá azok kommentálására, magyarázására és a riportozásra, cikkezésre. A Magyar Szó kapcsolata a Tanjuggal kiváló és kétirányú, ami azt jelenti, hogy nemcsak vesz, hanem ad is információkat.

A lap nyitottságát, értecsültségének fokozását segíti elő a szerkesztő-ségközi együttműködés is a többi napilappal, amely ugyan korrekt kerek-tek között mozog, de meg sem közelíti a lehetőségeket, még kevésbé a szükségleteket.

Az együttműködés kiterjed az országhatárokon túla is, elsősorban a szomszédos országok lapszerkesztőségeire. Ennek keretében több évtizede nemcsak munkatársak kölcsönös tanulmányutai bonyolódnak le, hanem szükség szerint hírcsere is történik egyes magyarországi, romániai, lengyelországi, csehszlovákiai, nyugat-németországi és más országbeli újságok szerkesztőségeivel.

Az eddig elmondottak némi eligazítóul szolgálhatnak annak megítéléséhez, hogyan és milyen erőfeszítésekkel érvényesül az írásunk elején vázolt szerkesztéspolitika. Persze azonnal felvetődik a kérdés, milyen példányszámot eredményez mindez?

A Magyar Szó átlag példányszáma és ára a következőképpen alakult az utóbbi tíz évben:

1975 — 32 803 — 2 dinár	1980 — 31 386 — 5 dinár
1976 — 32 229 — 2 dinár	1981 — 29 734 — 7 dinár
1977 — 30 965 — 3 dinár	1982 — 29 404 — 8 dinár
1978 — 31 467 — 3 dinár	1983 — 30 279 — 10 dinár
1979 — 31 609 — 4 dinár	1984 — 30 268 — 15 dinár

(I—IX)

A fenti kimutatás önmagában mond is valamit meg nem is. Mindenesetre az olvasottság fokát akkor ítéelhetjük meg valamivel teljesebben, ha például az 1983. vagy az 1984. évi 30 270 átlagpéldányszámot összevetjük az 1981. évi népszámlálás adataival. Téves lenne persze azt hinni, hogy a Magyar Szót csak a magyar nemzetiségűek vásárolják és olvasák, ezt konkrét adatok is cáfolják, de az olvasók zöme a nyelv ismerete miatt mégis közülük kerül ki. Így, ha csupán a magyar nemzetiségűeket vesszük alapul, kiderül hogy napilapunkat minden tizennegyedik magyar ajkú polgár vásárolja, s minden harmadik-negyedik családban rendszere-

sen jelen van. Ez egyben rámutat arra is, hogy a példányszám növelése, ezáltal a lap társadalmi hatásának fokozása a szerkesztőség állandó feladata kell hogy legyen. Természetesen egy pillanatig sem hanyagolható el az a körülmény, hogy — sportnyelven szólva — milyen mezőnyben kell állni a versenyt. Márpedig a Jugoszláv Kommunista Szövetség 12. kongresszusára készült statisztika szerint Jugoszláviában 1980-ban csak magyar nyelven 36 újság jelent meg (három és félszerese a 30 év előtinek), 13 magyar nyelvű folyóirat, (197 magyar nyelvű könyv 704 000 példányban), ezenkívül minden 1,1 családra jut rádiókészülék, minden 1,4 családra pedig tévékészülék Vajdaságban. (Az Újvidéki Rádió teljes napi magyar nyelvű műsört sugároz, amelyhez mindinkább felzárkózik az Újvidéki Televízió magyar nyelvű tájékoztató műsoraival, s nem kell megfélekednünk a helyi rádiók igen fejlett hálózatáról sem.)

Az előbbieken említettük, hogy a nyelv többé nem akadály, így a magyar ajkú olvasók számára elérhető a Jugoszláviában élő többi nemzet és nemzetiség nyelvén közölt információk is. Továbbá nem elhanyagolható az a körülmény sem, hogy országhatáraink nyitottsága folytán polgáraink (olvasóink) szabadon hozzájárulhatnak a szomszédos országokban megjelenő folyóiratokhoz, újságokhoz, köztük a napilapokhoz is.

Az elmondottakból számunkra egy lényeges következtetés vonható le. A Magyar Szónak továbbra is tartania kell magát a mezőnyben, mi több, növelnie kell befolyását (példányszámát — olvasottsági fokát), de ehhez a szerkesztőségnek jobban, gyorsabban, megbízhatóbban kell dolgoznia.

Ezek az erőfeszítések azonban nem járhatnak kellő eredménnyel, ha a terjesztés nem válik a jelenleginél rugalmasabbá és hatékonyabbá. A lap példányszáma például nagyot esett akkor, amikor néhány évvel ezelőtt a lapterjesztő társultmunka-alapszervezet megszüntetett több eladóhelyet, ezzel egyidőben a lapkihordók száma is megcsappant a falvakban és a kisebb településeken. Olvasóink nagy része, különösen faluhelyen, s főleg a mezőgazdasági munkák idején igényli az újságkihordást, mert arra már nincs ideje, hogy naponta a meghatározott nyitvatartási időben begyalogoljon többnyire a falu központjában levő eladóhelyre napilapjáért. A példányszám korlátozásához nagy mértékben hozzájárul a posta, mert mire az előfizetőknek kézbesíti, másnapos, vagy régebbi újság lesz a napilapból, nem szólva arról, hogy szombaton és vasárnap ezt meg sem teszi, az újságcsomag-szállítást pedig ezeken a napokon külön díjszabásért végzi. Nyilvánvalóan a terjesztőhálózatnak az eddiginél nagyobb gonddal és készséggel kell a politikai informatív sajtó terjesztését végeznie, a Magyar Szóét már azért is, mert az olvasók nagy területen szóródhatnak. E feladat nem függhet csupán a kifizetődőségtől, s a Forum lapterjesztő hálózatának az utóbbi időben e téren tapasztalt pozitív magatartásváltoztatását tovább kell serkenteni.

Lapunk iránt nagyfokú érdeklődés nyilvánul meg a szomszédos orszá-

gokban. Ha ebben a kérdésben államközi megegyezés jön létre, a Magyar Szó vállalhatja ezeknek az igényeknek a kielégítését.

III.

A Magyar Szó igen fontos része nemcsak Vajdaság, hanem az egész ország tájékoztatási rendszerének, de még mielőtt ezekbe beépülne, önmagán belül is egy eléggé bonyolult, több szintű rendszert alkot. A napilap az utóbbi években jelentős szerkezeti változásokon ment át, amit több körülmény tett szükségessé. A legkézenfekvőbb és legdöntőbb tényező e téren kétségkívül a társadalmi változásoknak a sora, amely új viszonyokat, igényeket, szokásokat, korszerűbb gondolkodásmódot, technológiai fejlődést hozott. Itt azonban éles határt kell vonnunk a fogyasztói társadalom mentalitása és az imént felsoroltak közé. A Magyar Szó sohasem vált a fogyasztói társadalom szószólójává, néha talán még konzervatívnak is tűnt, de mint többnyire később bebizonyosodott, általában javára szolgált ez a pillanatnyi konjunktúrától — a giccstől, a felszínes-től és középszerűtől — való tartózkodó magatartás.

A szerkezeti és szervezési változások, mindenkori fő szempontja és mércéje a minél informatívabb politikai napilap készítése volt és minden bizonnyal marad is tartósan. Feladatként merült fel a naponta megjelenő számok egymás közti nagyobb kiegyensúlyozása: a vasárnapi szám nehézkes hetilap jellegének csökkentése, s napilap jellegének fokozása, egyben a hétköznapi számok tartalmi, műfaji és egyéb gazdagítása. Következő elkerülhetetlen lépés a napilapot egyre jobban fojtogató, az erőket szétforgácsoló alrovatok átrendezése volt. Ezután kibontakozott a Szivárvány, bővült és teljesebbé vált a Föld Népe, gazdagodott és informatívabb lett az Rtv-újság, szélesebb skálán mozog és sokrétűbb a Kilátó.

A szerkesztéspolitikai változásokat, műszaki, grafikai változások is követték, amelyek többféle célt szolgáltak. Így elértük a hely, a papír teljesebb és ésszerűbb kihasználását, a műszaki és nyomdatechnikai megoldások korszerűsítését és egységesítését, valamint a Forum Nyomda felkészülését az újabb technológia alkalmazására az újságkészítésben (részben fényszedés és ofsetnyomás).

E lépést nem lehetett volna megtenni, ha a Magyar Szó átlag oldal-száma nem gyarapodott volna 24,5-re. Íme, hogyan alakult a lap oldal-száma az utóbbi tíz évben:

1975 — 22,5 oldal	1980 — 23 oldal
1976 — 22,75 oldal	1981 — 24 oldal
1977 — 22,75 oldal	1982 — 24 oldal
1978 — 22,75 oldal	1983 — 24 oldal
1979 — 23 oldal	1984 — 24,5 oldal

Ezekkel a változásokkal a Magyar Szó fokozhatta informatív voltát és kialakíthatta mellékleteinek tisztább jellegét (hasonló vagy ugyanilyen mellékletek valamennyi napilap keretében léteznek). A mellékleteknek önálló funkciójuk is van, de egyszersmind a napilap szerves részét alkotják, növelve ezzel információinak nemcsak a mennyiségét, hanem a minőségét is.

Szinte ezzel párhuzamosan folyt le még egy, újabb minőségi elemeket tartalmazó átalakulási folyamat a Magyar Szó hathatós közreműködésével. A magyar nyelvű helyi tájékoztatási eszközök társadalmi és öngazgatási átszerveződése eredményezte, hogy a Tiszavidék, a Dunatáj, a Bánáti Híradó, a Temerini Újság mentesültek a napilap bábáskodásától, s teljes egészében alapítóiok — olvasóiok — felé fordultak, akik az általuk kialakított szerkesztéspolitikához szükséges anyagiakra és káderekre is gondot viselnek. Az említett szerkesztőségek dolgozói öngazgatásilag tartoznak a Magyar Szó társultmunka-alapszervezetéhez.

A Magyar Szóhoz kapcsolódó negyedik körbe azok a kiadványok (hetilapok) sorakoznak be — a Kommunisták és a Küldöttek Híradója —, amelyeknek saját alapítóiok és külső szerkesztőségeik vannak, a Magyar Szó csak bizonyos szerkesztőségi (fordítói) szolgáltatásokat végez számukra, s a hét meghatározott napján a napilappal együtt kapja kézhez őket az olvasó.

Újságot írni, szerkeszteni és kiadni csak kellő felkészültségű káderekkel lehet, még ha legzseniálisabb szerkesztési koncepciót tartogatja is a fiókjában a főszerkesztő. Ez nem egy ízben bebizonyosodott a Magyar Szóban is, ahol hosszú éveken át híján volt az utánpótlás. Azon kívül, hogy napilapunk szerkesztősége mindig megbízható bázisa a különféle művelődési, társadalmi-politikai, kiadói és egyéb külső szerkesztőségi káderigények kielégítésének, mintegy tíz évvel ezelőtt a rendkívül attraktív és minden tekintetben nagy lehetőségeket ígérő Újvidéki Televízió megjelenése kiváltotta az akkor fiatal, életerős, képzett újságírók kirajzását. A folyamatos kádernevelésben való kiütkeresés fokozatosan tudatosodott, s a szerkesztőségi káderhelyzet, amely ugyan ma sem kielégítő, csak az utóbbi években kezdett ismét érezhetőbben javulni. Elmondhatjuk, hogy lapunk már huzamosabb ideje állandó pályázatot hirdet újságíró-gyakornokok felvételére.

A folyamatos káderújítást és -nevelést nemcsak az öregedő és egyre kevésbé teherbíró szerkesztőség felfrissítése sürgeti, hanem elsősorban az, hogy az olvasók felnövő újabb és újabb nemzedékeivel való kapcsolat megteremtése a hozzájuk életfelfogásban, gondolkodásmódban közelebb álló fiatal újságírók számára könnyebb és közvetlenebb feladat, s ezzel napról napra újabb olvasókat nyerhetnek meg. Sokáig igyekezett tartani magát a szerkesztőségben az a tévhit, hogy a Magyar Szó már csak az egyre korosodó, s még inkább csak a falusi olvasóknak kell, ezért néha

rá is nehezedett a lapra a túlzott emlékezés és a rózsaszín felhőjű múlt felé fordulás, habár az ilyen hozzáállás sohasem vált alapállássá.

A szerkesztőségnek az utóbbi években szerkesztéspolitikai és káderpolitikai vonalon szembe kellett néznie még egy torzulással fenyegető tendenciával. Rohamosan csökkent az Újvidéken kívüli munkatársak száma, ezzel szemben egyre inkább duzzadt az újvidéki szerkesztőség, s kezdett hasonlítani ahhoz a torzszülötthöz, amelynek csak a feje nő, a végtagjai és a teste viszont visszafejlődik. A tájékoztatást, az újságírást csupán testületek üléseiről, az íróasztalok mellől művelni nem lehet. Az áldatlan helyzetet példázza, hogy Zrenjaninban éveken át várta újságíró lakóját a szerkesztőség háromszobás összkomfortos lakása.

Végül is hányan, milyen felkészültséggel írják és szerkesztik ma a Magyar Szót?

A Magyar Szónak 98 munkatársa van, újságírók, újságíró-fordítók, fotóriporterok és lektorok. Az alábbi táblázat azonban beszédesen szemléltet számos olyan adatot, amelyek az olvasók érdeklődésére tarthatnak számot, s bizonyos következtetésekre is lehetőséget nyújt.

Iskolai végzettség	20—30 éves	30—40 éves	40—50 éves	50 éven túl
Elemi	—	—	—	5
Középiskola	1	19	13	9
Főiskola	4	7	5	3
Egyetem	16	10	2	4
Összesen	21	36	20	21
Átlag személyi jövedelem 1984. I—X.	22 236	29 409	34 204	39 004 din.

Adattárunkat egészítsük ki még azzal, hogy a szerkesztőség 1975-ben 12, 1976-ban 2, 1977-ben 1, 1978-ban 1, 1979-ben 10, 1980-ban 11, 1981-ben 22, 1982-ben 8, 1983-ban 7, és 1984-ben 8 lakáskérdést oldott meg.

Az egyre növekvő szerkesztőségi létszámot és terebélyesedő újságírói tevékenységet anyagiak híján nem követhette a kívánt mértékben a munkakörülmények javítása, sem a szerkesztőségi felszerelés korszerűsítése. A szerkesztőségi helyiségek a jelenlegi épületbe való beköltözése óta szinte egy négyzetméterrel sem gyarapodtak, s a szerkesztőségi technika is hosszú ideig csak a legfőbb követelményeknek tudott eleget tenni. Most van folyamatban a telex- és a telefotókészülékek cseréje és a távfénymásoló berendezések beállítása a vidéki szerkesztőségekben. Ez utóbbi egységes rendszert alkot a Dnevnik hasonló távmásoló hálózatával.

A lap és a szerkesztőségi felszerelés fejlesztésében beállt kedvező vál-

tozások mindenekelőtt az erőteljesebb társadalmi támogatásnak és a Forum kiadóházon belül megindult eredményes együttműködésnek köszönhető. Ez az együttműködés két-három évre tekint vissza, s a Könyvkiadó, a Marketprint, valamint a Magyar Szó szellemi és anyagi erejének társítása számos program és vállalkozás keretében újabb kiadványokat, gazdagabb tartalmakat eredményez. Jó lenne, ha a hetilapok társltumunka-alapszervezetében e téren tapasztalható kedvező mozgások felgyorsulnának és mélyrehatóbbá, erőteljesebbé, átfogóbbá tennék ezt az átalakulási folyamatot.

A Magyar Szó a vázolt lapfejlesztés és korszerűsítés ellenére sem képes erőteljesebben fejlődni mindaddig, amíg az általa használt nyomdafel-szerelés teljes egészében ki nem cserélődik, a technológia és a munkaszervezés meg nem változik. A lapnyomó vonal elavultsága még a technológiai mércével mért kis példányszám esetén sem tűri el a napilap frissesége szempontjából oly fontos későbbi lapzártákat, s emiatt az újság nagymértékben veszít hiteléből, minőségéből. A Magyar Szó éveken át azzal a helyzettel viaskodik, hogy amíg más napilapoknál a nyomdai átfutási idő csökken, s ez egyenes arányban kihat a lap minőségére, esetében az átfutási idő egyre inkább elhúzódik. Ez is egyenes arányban hat ki napilapunk minőségére, csakhogy fordított előjellel.

Nem máról holnapra köszöntött be ez az állapot. A helytelen és elhanyagolt nyomdafelkészítés következménye. Minthogy a viszonyok ilyen-nemű tartós romlása és a felszerelés technológiai kopása elég nagy méretű, a helyzet változtatására irányuló újabban tapasztalható készség a Nyomda és a munkaszervezet vezetősége részéről sajnos már nem eredményezhet gyors és látványos javulást.

Az említettekén kívül fontos, hogy az öngazgatási termelési viszonyok továbbépítése folytán a nyomda és a terjesztőhálózat dolgozóinak, mindenekelőtt vezetőségeinek, kollektív, de egyéni felelőssége is fokozódjon, hogy ne legyen mindegy számukra, hány politikai intonálású sajtóhibával, olvashatatlan nyomással kapja kézhez az olvasó az újságot, s egyáltalán megkapja-e.

IV.

Ki miért olvassa a Magyar Szót és mi a véleménye róla? Ezt vizsgálta és elemezte 1982-ben szerkesztőségünk kérésére az Újvidéki Rádió és Televízió Véleménykutató Osztálya.

A véleménykutatás egyik megállapítása, hogy lapunkat zömmel magyar nemzetiségűek olvassák, de nemcsak ők. Található olvasóink között szerb, horvát, ruszin, szlovák és más nemzetiségű is. Ez a szám természetesen a nyelv ismeretétől függ.

Olvasóink legnagyobb hányada gyári és mezőgazdasági munkás, valamint a társadalmi tevékenységek dolgozója. Véleményük szerint a Ma-

gyar Szó teljes tájékozódást nyújt és kielégíti a különböző szociális helyzetű, egymástól eltérő igényű és ízlésű olvasók elvárásait. Lapunkat egyaránt olvassák elemi és középiskolai végzettségűek, magasszaképzettségűek és egyetemi végzettségűek. A véleménykutatók ebből azt a következtetést vonták le, hogy a lap tartalma a széles olvasótábor a dolgozók érdeklődésének és szükségleteinek megfelelően jól van válogatva és szerkesztve.

Fentebb egy alkalommal már kitértünk arra, hogy egy időben olyan nézetek keltek szárnyra a szerkesztőségben, miszerint a Magyar Szó az „előregedő” falu lapja. Ennek az állításnak egyik része megdőlt már azzal, hogy kiderült: a szociális hovatartozás szerint legtöbbször a gyári munkás olvasó, másik részére pedig rácsafol az a tény, hogy 25—65 éves korig arányosan oszlik meg a lap olvasótáborára. Ezentúl igen jelentős a 15—19 éves, tehát zömmel középiskolás fiatal olvasók száma, s ezt a szerkesztőségnek egy eddig nem kellően számon tartott tényként kell figyelembe vennie. Ide tartozik még egy érdekes adat, mégpedig, hogy valamivel többi a férfi, mint a nő olvasó.

A szerkesztőség állandóan időszerű kérdése, hogy mi iránt mutat legnagyobb érdeklődést az olvasó. A válaszokból kiviláglik, hogy mindenekelőtt a belpolitika az, ami az olvasók, a dolgozók legnagyobb részének figyelmét magára vonja. (Meggérdezett szerb és ruszin nemzetiségű olvasónk is ezt a rovatot tette az első helyre.) Ezzel szemben a fiatalok többsége a sportot helyezte előtérbe, a legmagasabb iskolai végzettségűek pedig a művelődést és a külpolitikát.

A megkérdezettek életkorra, szociális hovatartozásra, foglalkozásra és iskolai végzettségre való tekintet nélkül szinte egyöntetűen úgy nyilatkoztak, hogy a lap tartsa meg jelenlegi szerkesztéspolitikai irányelvét, s csupán ennek fejlesztésére, a lap tartalmi gazdagítására van szükség.

Miről szeretnének többet olvasni? Íme a válaszok sorrendje: a gazdasági tárgyú kérdésekről, szórakoztató jellegű témákról, a falu és a mezőgazdaság fejlesztési problémáiról, a sportról és a testnevelésről, az oktatásról és a művelődésről, a külpolitikai kérdésekről, s hazánknak a világban betöltött szerepéről, a Kommunista Szövetségről, különösen pedig a kommunisták tevékenységéről a társult munkában és a helyi közösségben. Ezenkívül számos olvasó több teret kíván a lapban a nemzeti egyenjogúság politikájának megvalósulásával foglalkozó írásoknak, az öngazgatási kérdéseknek és így tovább.

Arra a kérdésre, hogy miért a Magyar Szót olvassák, az alábbi okot jelölték meg: különösen nagyra becsülik, ahogyan a lap a hazai eseményekről, közvetlen környezetük történéseiről és a világeseményekről tájékoztat, amihez hozzáfűzhető még, hogy mindezt anyanyelvükön teszi.

A korábbiakban általánosságban szó volt már arról, hogy a Magyar Szónak milyen konkurrenciában kell helytállnia napról napra. Vegyük szemügyre e kérdést közvetlen közletről. A kérdezettek 52,4 százaléka 53

szerbhorvát és magyar nyelvű (köztük külföldi) kiadványok közül választja ki naponta az őt érdeklő egy vagy több újságot, 26,8 százaléka időről időre 38 szerbhorvát és magyar nyelvű lap közül vásárol egyet vagy többet, 17 százaléka nem vesz újságot, s 3,8 százalék nem nyilatkozott e kérdésben.

Vannak még dolgok az elmondottakon kívül, amelyeket hiányoltak olvasóink. E téren már néhány változtatást eszközöltünk, de a következőkben még bátrabban, egyúttal azonban józanul, higgadtan kell mérlegelnünk a kért dolgokat. Melyek azok? Írjon többet a lap a fiatalok problémáiról, egyes kérdések taglalásakor legyen nyíltabb és őszintébb, folytatásos regényeiben foglalkozzon többet újabb kori történelmünk eseményeivel — olvashatjuk a kívánalmakat.

Szívleljük meg őket és okulás végett a következőkben hallgassuk meg azokat is, akik még nem olvassák lapunkat.

V.

Milyen újságot kap kézhez holnap az olvasó? És holnapután?

Azt hiszem, már körvonalaztuk a választ az eddig elmondottakban. Több olyan folyamat van kibontakozóban, és vesz mind nagyobb lendületet, amely a Magyar Szó tartalmi és nyomdatechnikai fejlesztését szolgálja, a gyorsabban, teljesebben, pontosabban és tárgyilagosabban tájékoztató napilapot eredményezi. Megindult az ehhez szükséges folyamatos kádernevelés és műszaki felkészülés, a szerkesztési koncepció csiszolása pedig állandó tartós feladata a szerkesztőségnek. Hiszem, hogy nem kell jubileumot ülnünk ahhoz, hogy számot adjunk az eredményekről.